

Referat fra NDFs seminar 15. mars 2003.

Introduksjon

Lørdag 15. mars arrangerte NDF seminar på Scandic Hotell, Triaden, Lørenskog. Denne gangen hadde vi besøk av genetiker Lennart Svenson fra Sverige.

Lennart Svenson startet med å presentere seg selv. Han er utdannet agronom og har avl- og populasjonsgenetikk som spesialfelt. Han arbeider som hundeforsker v/Sveriges Lantbruksuniversitet, Institutt for Husdjursgenetikk, avdeling Smådjursavel. Han poengterte at han var meget interessert i sitt arbeid, noe som også ga seg uttrykk i et engasjerende og interessant foredrag.

Hundeavl

Når vi driver avl, forandrer vi genfrekvenser. Det er vi som bestemmer hvilke hunder som skal gå i avl og dermed hvilke gener som skal videreføres.

Hvilke egenskaper har så en dachshund? Sta. Jaktlyst. Lav. Egenrådlig. Modig..... Hvor kommer egenskapene fra? Hvor mange har vi endret over tid? Er den dachshunden vi kjenner i dag den samme som vi hadde for 100 år siden? Ønsker vi fortsatt å ha en dachshund som har de egenskapene som vi i dag har avlet fram? Og hvordan ønsker vi at den skal være i framtiden? Samfunnets krav til hundehold må kanskje påvirke vårt avlsarbeid?

Man skal ikke bare la utviklingen gå sin gang, men være bevisst hva man avler fram! Still dere spørsmålet: Hvordan ønsker man dachshunden i framtiden? Dette er også dachshundklubbens ansvar – å forme en policy. Hva er rett vei?

Avlspolicy og avlsmål

I Sverige skal det være utarbeidet en avlsstrategi for samtlige raser innen 2004. En avlsstrategi krever både

- Målbeskrivelse (hvilke mål man ønsker å nå i avlsarbeidet)
- Metodebeskrivelse (hvordan/med hvilke virkemidler man skal nå målene)

Finn de gode eksemplene fra hundeverdenen – beskriv dem – lær av dem!

Kvalitetsutvikling

Når man driver med avl, kan man ikke bevare rasen slik den er, fordi all avl medfører endring! Da er det viktig å tenke kvalitet. Men hva er kvalitet?

Opplevd kvalitet

Kvalitet = $\frac{\text{Opplevd kvalitet}}{\text{Forventet kvalitet}}$

Den opplevde kvaliteten til en hundkjøper kan være forskjellig avhengig av hva eieren har vært ute etter. Hvordan opplever hundeeieren dens egenskaper (jaktlyst, familiær, trygg..) eller utseende (utstillingspremiering, pels, størrelse...)? Forventet kvalitet er de forventninger kjøperen hadde til hunden. Forventningene har ofte sammenheng med hva hundeeier har betalt for hunden.

Jo bedre kunnskaper hundeselger og hundekjøper har om rasen, dess større sannsynlighet er det for at forventningene til kvalitet er realistiske. Forventet kvalitet kan påvirkes gjennom

utdanning, kursing, informasjon, rasekompender etc. Avlsrådene bør arbeide med kvalitets spørsmål, for eksempel informasjonsvirksomhet.

Alderen når hundene debuterer i avl er for de fleste raser altfor lav dersom man vil vite noe om helsetilstanden til foreldregenerasjonen. I Sverige forsøker man bl.a. å avle bort ryggprolaps gjennom erfaringer fra hvilke foreldre dyr som er friske. I alt avlsarbeid er det viktig med informasjon om flest mulig slektninger, spesielt søsken og foreldre. Tidlig avl gir også tidligere modning på avkom over tid. Dette er uheldig. 3-års alder bør være tidligste alder for avl.

Viten, kunnskap og kompetanse

Enhver oppdretter gjør egne erfaringer og observasjoner. De skaffer seg en "viten". I små populasjoner (for eksempel hos en oppdretter) gir tilfeldigheter ofte et feilaktig bilde av virkeligheten. I et stort materiale derimot kan man finne mønstre og tendenser som vi kan kjenne igjen. Oppdretterens øyne ser også til tider bare hva han/hun ønsker å se og skaper en egen-kompetanse bygd på slike egne observasjoner. Denne "viten" er subjektiv og kan skape farlige "avlsskrøner".

Kunnskap er langt mer verdifullt og det får man gjennom å analysere observasjoner og samle erfaring. Noter ned – ikke stol på hukommelsen! Det man husker har en tendens til å endre seg over tid og man husker ofte feil. Er man systematisk i registreringen, vil man kanskje oppdage ting man ikke forventet seg og man kan avsløre tradisjonelle "avlsskrøner".

Kunnskap bør være overensstemmende med viten og erfaring. Man bør bygge opp kunnskapsbaser. På det viset oppnår man kompetanse.

Hva er et bra avlsdyr?

Et bra avlsdyr gir avkom som egner seg til avl. Avl på nær beslekta individer fører bl.a. på sikt til små kull og reduksjon av genmangfoldet. Avlsbasen i en rase kan sammenlignes med en elv av arveegenskaper som bør holdes vedlike mens den renner. Man gjør elva mindre om man avler på nær beslekta individer.

For å minske innavlsgraden, er det nå forbudt i Sverige å avle på helsøsken, far/datter og mor/sønn. Innavl er all avl mellom dyr som er mer i slekt med hverandre enn gjennomsnittet i sin egen generasjon og populasjon. Innavlsbegrepet er derfor avhengig av rasestørrelsen. Jo færre individer det er i en rase, dess tettere kan man avle før man definerer det som innavl. Når man ved innavl dobler gener, dobles også negative gener. For hvert gen som dobles, må et annet gen gå tapt!

Arvbarhet

Forskjellige egenskaper har forskjellig arvegang og kan være bundet opp til ett eller flere gener. De fleste egenskapene kjenner man ikke arvegangen på, men for enkelte sykdommer, f.eks PRA er arvegangen kjent. Sykdomsgener/negative gener skal ikke ha for gode muligheter til å doble seg, Vi må derfor ha genetisk variasjon for å bevare rasen i framtiden. I en effektiv populasjonsstørrelse bør minst 50 stk. være med i avlsbasen pr. år. Korthårsavl arbeidet i Sverige på 1990-tallet er et godt eksempel på hvordan man klarte å stanse matadoravl og innavlsprosenten. Resultatet er at man fikk økt jaktbarhet og økt kullstørrelse. I dette arbeidet har man tatt i bruk dataprogram som bl.a. regner ut innavlsgraden.

Beskriv nå-situasjonen

Utgangspunktet for ethvert avlsarbeid må være å ta utgangspunkt i nå-situasjonen, f.eks:

- populasjonen
- eksteriør og funksjon
- mentalitet – jakt – oppførsel overfor mennesker
- helse – uhelse

Så må man ut fra dette finne ut hvilken retning man ønsker at utviklingen skal gå. Har man registrert nå-situasjonen, kan man siden registrere hvilke endringer som skjer i forhold til denne. Går utviklingen i ønsket retning?

Eva A-W Ellingsen
referent